

วิทยานิพนธ์เรื่อง "กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของสตรีชายแดนกลุ่มชาติพันธุ์มอญ และปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มพม่าและไทย: กรณีศึกษาชุมชนมอญในจังหวัดกาญจนบุรี" เป็นการศึกษา ที่สะท้อนประสบการณ์ตรงในชีวิตของสตรีมอญรากหญ้า หมู่บ้านวังกะ อำเภอสองขันบุรี ณ ชายแดนไทย-พม่า ผู้ถูกปักป้ายว่าเป็น "คนชายขอบ" ของสังคมไทยเพราะความไร้สัญชาติ ประเด็นหลักของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ การสร้างองค์ความรู้ด้านมอญศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง กระบวนการสร้าง "อัตลักษณ์" ของสตรีมอญ ซึ่งเรื่องราวของเธอ ไม่เคยได้รับการจดจารไว้เป็น ลายลักษณ์จากประวัติศาสตร์กระแสหลักของสังคมมอญในบริบทของสังคมที่ผู้หญิงถูกเบียดขับ ออกไปจากบริบททางด้านการเมือง และมีการส่งทอด "มายาคติ" ดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่ง ผู้หญิงเกิดความรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วผู้หญิงใช้วิธีการ ต่อสู้ขัดแย้งแบบไม่เป็นทางการนอกเวทีการเมือง แต่ก็ส่งผลสะท้อนไม่น้อยต่อการเมือง เรื่องอัตลักษณ์ในชุมชนมอญ การศึกษาวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสตรี ชายแดนชาวมอญดังนี้

กระบวนการสร้าง "อัตลักษณ์" ก่อรูปขึ้นได้เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และการสื่อสารในชีวิตประจำวันในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนคนพลัดถิ่นชายขอบทั้งรัฐไทยและพม่า การถูกผลักดันให้ไปอยู่ ณ ชายขอบเป็นแรงผลักดันให้สตรีมอญใช้ วิธีการต่อสู้มากมาย และหลากหลายรูปแบบเพื่อแสวงหาที่ยืนในสังคมให้แก่ตนเองและคนใน ครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรี ในสังคมพหุชาติพันธุ์ที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าถึงฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิบางประการที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นผู้ที่สามารถธำรงอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์มอญเอาไว้ได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ในพื้นที่วิจัยสนาม จึงได้แก่สตรีมอญที่อพยพจาก พม่ามาสู่ประเทศไทยเมื่อ 50 ปีก่อน ส่วนผู้หญิงลูกของสตรีกลุ่มแรก ถึงแม้ว่าถือกำเนิดมาจาก พม่าแล้วอพยพติดตามครอบครัวเข้ามา และถูกกลืนกลายด้วยกลไกทางการเมืองและระบบ การศึกษาไทยจากอิทธิพลของสื่อในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ อัตลักษณ์จึงมีความเลือนไหลระหว่าง "ความเป็นมอญ" และ "ความเป็นไทย" แต่ก็ยัง พยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีมอญไว้ให้ได้มากที่สุด แม้ว่าส่วนหนึ่งจะเป็น การฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมและหวังผลที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนผู้หญิงใน รุ่นหลานถูกคาดหวังจากครอบครัวและชุมชนให้รักษาความเป็นมอญเอาไว้ให้ได้มากที่สุด แต่ การศึกษา อาชีพ และการเลือกคู่ครองเป็นสิ่งผลักดันให้เธอเหล่านี้ต้องแยกตัวออกไปจากชุมชน และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ในชีวิตประจำวัน "ความเป็นมอญ" จึงถูกกดทับด้วย "ความ เป็นไทย" จนมีคำกล่าวติดปากชาวบ้านในชุมชนมอญพลัดถิ่น ซึ่งแสดงถึงทวิอัตลักษณ์ของคน มอญว่า "ตัวเป็นมอญ แต่ใจเป็นไทย"

"Identity Construction of Mon Women at the Thai-Burma Border and their Interactions with the Burmese and the Thai: The Case of a Mon Community in Kanchanaburi Province" reflects the grass-roots lived experience of Mon women. These women have been labeled as marginal people because of their lack of Thai citizenship. The main focus of this study was the construction of identity by Mon women at the Thai-Burma border. Practically, their stories have not been a crucial part in the history of the Mon mainstream, accordingly, the Mon women have been marginalized from the political scenario. Meanwhile, these women have passed on the false social consciousness from one generation to the next that politics was a male task. Actually, Mon women have created their own tactics of informal struggle outside of the formal political scenario. However, their struggles have more or less affected the politics of identity in the Mon community as a whole. From feminist ethnographical approach and participatory field investigations, the following conclusions have been drawn.

The process of identity construction involved interactions in various situations in everyday life in the different contexts of the marginalized diasporic Mon community at the Thai-Burma border, including economics, politics, education, and mass media. Being situated at the margin, led the Mon women to apply various tactics to find a proper space for themselves and their family members. This allowed them to live with dignity in a competitive multi-ethnic society and to gain access to limited resources and rights. Accordingly, those who were able to maintain their Mon-ness successfully and completely were mostly senior Mon women of the first generation who migrated to Thailand more than 50 years ago. However, their second generation who were born in Burma and accompanied their families to reside at Wangka village, Sangkhlaburi district at the Thai-Burma border were more assimilated due to Thai political mechanisms and the educational system as well as to the mass media and interactions with peoples from various ethnic backgrounds in their everyday life. Thus, their identities were loosely formed between the two poles of Mon-ness and Thai-ness. Still, they have tried their

best to maintain their Mon traditional heritage and created cultural reproduction. One reason for revitalizing ancient traditions was to promote tourism. The third generation of Mon women was expected by their families, as well as their community, to preserve their Mon-ness. However, education, careers and marriage choices have become the external factors that have caused them to distinguish themselves from the community of their origin and adapt themselves to the new environment in their daily life. Thus, their Mon-ness has been dominated by their Thai-ness until there is a saying frequently uttered in the Mon community, "Being Mon by flesh and blood, but being Thai by heart."